

Nieuw boekje in kader van zoektocht naar een joods verleden

WINSCHOTEN - Wanneer tegenwoordig het afschuwelijke en veel gebezigde woord 'hype' wel ergens op van toepassing is, is het op het organiseren van stadswadenlingen en excursies. Je kunt geen krant open slaan of er wordt wel ergens zo'n wandeling georganiseerd en heel Nederland lijkt in de ban van gidsen die rondleidingen verzorgen. Zelfs Winschoten kent een gilde van bekwame stadsgidsen die moeiteloos de mooiste plekjes weten aan te prijzen. Dat dergelijke rondleidingen niet halt houden bij de stadsgrenzen blijkt uit een boekje dat momenteel in de winkel ligt. Het boekwerkje getiteld 'Zoektocht naar een joods verleden', is bedoeld als gids voor een drietal routes door Groningen en Drenthe die de afgelopen drie zondagen werden uitgezet. Verschenen bij uitgeverij Profiel uit Bedum kent de zoektocht bijdragen van Lies Ast-Boiten, Robert Boxem, Scarlett van Pelt, Ben Prinsen en Jouke Nieman tekende voor de illustraties.

Kent u ze nog .... de Winschoters.

die op bijgaande foto voor hun vandel vereeuwigd zijn. De sporen van joods leven in Winschoten voeren vervolgens naar de Bosstraat waar, aldus de samenstellers van de route, het synagogecomplex bewaard is gebleven. Dit is bezijden de waarheid aangezien van het complex alleen rabbinaatshuis en synagoge zijn behouden. Tot slot wordt de in Winschoten geboren dr. Jaap Meijer, vader van Ischa, historicus en dichter (onder het pseudoniem Saul van Messel) ten tonele gevoerd, maar de samenstellers hebben verzuimd het werk van Meijer grondig te raadplegen. Dit is erg jammer want diens' Tolk van 't Olle Volk' bevat een schat aan joodse wetenswaardigheden in het algemeen maar ook anekdotes die specifiek over Winschoten handelen en die de wandelgang door Winschoten verder hadden kunnen inkleuren. Met de woorden van Jaap Meijer wil ik dit stuk dan ook becluden.

Hij zegt hierin over Winschoten: "Het persoonlijke lemma waarmee ik besluit. Afkomstig als ik ben uit Soddem. En niet Sodom. De oorsprong voorzover ik kan nagaan is nergens vermeld. Uit mijn herinnering breng ik een volksverhaal, dat alleen al om de sfeer verdient te worden vastgelegd. Tiedns swaar haarstweer, sjoel in Bosstroade (1854) ston der nait, was der bie lajenen nog gain minje in sjoel aan Laangestroade. Rebbe wuir brouges. Dij sjabbes wuir in sjoel Wajeiro laaind. Rebbe daarsjte over slechte lu in Sodom en Gomorra. Hai vertelde over Oabram, dij mit ons Laimeneer onderhandelde. 'En as doar nou tien rechtveerdigen woondn....' Din zel ik stad nait kepot moakn...' Mor, zee rebbe hier bin gain tiene. En hai ruij oet: Winschoten, dat betaikt W'insjogtem'. De mannen van Sodom waren aldus zondaren." STRABL 1-10 97

DOOR

Dick Stijkel

bliek, een spoortocht op te zetten naar dit verleden. De drie routes zoeken naar sporen van joods leven in Groningen Stad en Ommeland, met daarin de plaatsen Warffum en Winsum, joods leven in en om Drenthe en als laatste route sporen van joods leven in Oost-Groningen. Veendam, Oude Pekela, Nieuweschans, Bourtange en Winschoten (waartoe ik me in dit stukje zal beperken) zijn de plaatsen die hier worden aangedaan. Het samenstellen van de tochten is uiteraard aan een keuze onderhevig. Zo werden plaatsen als bijvoorbeeld Coevorden en Appingedam, beiden gezegend met een rijk joods historische leven, uit de route gelaten. Dat is op zich geen probleem, mits je dan maar aangeeft wat de overweging is de

gepresenteerde route uit te zetten. Groter bezwaar vind ik echter dat de informatie bij in de route opgenomen plaatsen uiterst summier is. Zo krijgt Winschoten, overigens nog altijd behept met het onterechte stigma van na Amsterdam procentueel de plaats te zijn waar de meeste joden woonden, een uiterst summiere visite. Typische straten van voormalig joods leven zoals de Engelstilstraat en Langestraat, met bijvoorbeeld een aanduiding van de plek van de eerste Winschoter synagoge ontbreken. Daarentegen wordt er wel gewag gemaakt van iets minder tastbaars als het vroegere joodse verenigingsleven. In het rijtje verenigingen ontbreekt de 'Winschoter Joodsche Jeugd Groep', een 45-tal jeugdige Winschoters

De uitgave is verschenen onder auspiciën van het projectteam 'Sporen van Joods leven in Groningen en Drenthe' en kent naast verschillende participanten in de Stichting Historie Joods Groningen, Stichting Oorlogs- en Verzetsmateriaal Groningen, Herinneringscentrum Kamp Westerbork Hooghalen en het Veenkoloniaal Museum in Veendam de initiatiefnemers. Reden voor het schrijven van het werkje is, gezien het groeiend aantal publicaties over de joodse geschiedenis in de laatste jaren en de daarmee gepaard gaande belangstelling van een groter wordend pu-